

en vier Timorezen) werden, niet zonder grote moeite, naar Australië getransporteerd, waar Kendall en van der Plas hen opvingen¹ – geen hunner is, voorzover wij weten, als geheim agent ingezet.

Na zijn bezoek aan Saoedi-Arabië, dat bijna drie weken duurde, bracht Abdoelkadir een bezoek aan Irak in welks hoofdstad Bagdad een aantal uit Indonesië afkomstige Mohammedanen studeerde. Enkele tientallen schenen bereid te zijn op zijn aanbiedingen in te gaan – toen hij vertrokken was, lieten twaalf zich inenten tegen de pokken maar zij weigerden te vertrekken ('aangezien overtuigd', seinde de Nederlandse consul in Bagdad, 'trainingsplan als recruteringsplan voor leger bedoeld'²) en vervolgens vermeden zij alle contact met de Nederlandse autoriteiten.

Geen wonder dat Abdoelkadir in augustus '43 als een teleurgesteld man in Brits-Indië aankwam! In Bombay en Calcutta had hij contact met Indonesische zeelieden en ook bracht hij, zoals in het vorige hoofdstuk vermeld, een bezoek aan de zeelieden die in Deoli waren geïnterneerd. Er was veel dat hem confronteerde met de tegenstelling tussen Nederlanders en Indonesiërs – hoe moest het nieuwe Indië worden opgebouwd waarin geen rassendiscriminatie zou voorkomen? Vertrouwen had hij in van Mook maar hij wist hoe moeilijk de verhoudingen in Londen lagen waar in de kring der ministers van Mook de enige was die de in de 7 december-toespraak neergelegde beginselen wilde concretiseren. Toen Warners op 1 oktober in Colombo aankwam, schrok hij van de geestesgesteldheid waarin hij Abdoelkadir (deze stond op het punt, naar Australië te vertrekken) aantrof. Hij waarschuwde van der Plas. 'Abdoelkadir is', schreef hij deze,

'op zijn rondreizen en door zijn min of meer singuliere positie als loyaal, vooraanstaand Indonesiër in aanraking geweest met vele 'hoge' en verantwoordelijke regeringspersonen en autoriteiten, waaronder de hoogste. Uit gesprekken die ik met hem gevoerd heb, is me duidelijk gebleken dat de man getroffen en zelfs geschokt is door het vele dat zonder enige reserve met hem of in zijn bijzijn is besproken en dat uiting heeft gegeven aan de grote verdeeldheid die onder verantwoordelijke figuren bestaat en over de tegenstellingen in de beschouwing en behandeling van vitale problemen.

Hij is hierover in zijn ziel diep mistroostig, om niet te zeggen dat zijn

¹ Het recruteringswerk onder de bedevaartgangers werd later in '43 en in '44 voortgezet door de Nederlandse vertegenwoordigers in Saoedi-Arabië en dit leidde er toe dat in oktober '44 nog eens zestien en in januari '45 nog eens negen gerecruteerden naar Australië sloop gingen. ² Het telegram wordt geciteerd in het telegram van van Mook dat op 22 september '43 in Melbourne werd ontvangen (Archief Buitenl. Zaken, legatie Canberra, 912.1.13).